

*Стрельцова Валерія,
Коваленко Олександр
(Суми, Україна)*

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація. У даній статті детально розглянуто такі поняття як «медіа», «медіаосвіта» та «медіакомпетентність». Також в роботі розкрито розуміння «медіакомпетентності студентів» як здатність особистості здійснювати культуросообразність видів діяльності на матеріалі засобів масової комунікації. У статті детально розглядаються основні етапи формування медіакомпетентності студентів у процесі навчання в університеті серед яких мотиваційно-діагностичний, аналітико-синтетичний, операційно – діяльнісний, оціночно-рефлексивний та професійно-ситуативний.

Ключові слова: медіакомпетентність, медіа, медіаосвіта, медіаосвітня діяльність, підготовка фахівців в університеті, культура.

Summary. This article discusses in detail such concepts as "media", "media education" and "media competence". The paper also reveals the understanding of "media competence of students" as the ability of the individual to carry out cultural diversity of activities on the material of the media. The article considers in detail the main stages of formation of media competence of students in the process of studying at the university, including motivational-diagnostic, analytical-synthetic, operational-activity, evaluation-reflexive and professional-situational

Key words: media competence, media, media education, media education, training at the university, culture.

Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що сьогодні, серед загальних тенденцій світового розвитку найбільш значущим є перехід до інформаційного суспільства, що обумовлює необхідність суттєвих змін в

системі освіти. У сучасних педагогічних дослідженнях в контексті інформатизації суспільства увагу спрямовано на використання медіа в молодіжному середовищі. Професійно-орієнтоване використання сучасних інформаційних технологій і системи Інтернет стає для майбутніх фахівців ринку праці нагальною потребою.

Коеволюція інформаційного та освітнього простору робить актуальним завдання розвитку медіакомпетентності студентів університету. Педагогічний супровід надбання студентами ціннісних орієнтирів у медіапросторі, що є невід'ємною частиною їхнього життєвого простору, стає одним з пріоритетних освітніх напрямків.

Вивчення закордонного медіаосвітнього досвіду дозволяє аналітично підходити до вітчизняних проблем медіаосвіти, сприяє розширенню і поглибленню вітчизняної теорії медіаосвіти, використання апробованих ефективних підходів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з обраної нами тематики показав, що в останні роки в сучасній науці створено передумови та накопичено певний фонд гуманітарних знань для аналізу та розв'язання проблеми розвитку медіакомпетентності студентів під час навчання в університеті.

Першим дослідником впливу комунікаційних технологій на організацію когнітивних процесів в суспільстві є М. Маклюєн. Зміст поняття і типологію «медіа» розглядали у своїх роботах такі вчені, як Х. Бонфаделлі, Х. Просс. Питаннями впливу медіасередовища на особистість займалися Д. Бааке, Д. Вінтер, М. Кастельс, В. Коломієць, Л. Мікос, У. Сандер, Р. Хофман та інші. Розробці різноманітних напрямків і проблем медіаосвіти присвячено багато праць вітчизняних авторів, таких як Л. Баженова, О. Баранова, Л. Зазнобіна, Ю. Усова та інші.

Метою написання даної роботи є розгляд перспектив розвитку медіакомпетентності студентів під час їхнього навчання в університеті.

Аналіз стану проблеми формування медіакомпетентності студентів у процесі навчання в університеті дозволив встановити відсутність єдиного

концептуального підходу до розуміння самої категорії «медіаосвіта». Спираючись на визначення різних дослідників ми приходимо до розуміння «медіаосвіти» як наряду в педагогіці, що являє собою процес утворення, розвитку, формування особистості на матеріалі медіа і через медіа. Факт відсутності єдиної медіаосвітньої концепції викликає відмінності щодо провідної цілі медіаосвіти, що показує різні підходи до неї у світі: медіаграмотність, медіакультура, медіакомпетентність, інформаційна культура, інформаційна грамотність, критичне мислення [1, с. 47].

У науковій літературі немає єдиного визначення поняття «медіа». Спочатку термін «media» використовувався для позначення різних засобів комунікації. Пізніше медіа розглядалося як потреба інтерпретації символічних систем, які розрізняються за способами декодування. Соціальне функціонування комунікаційних технологій утворює медіасередовище (медіапростір) конкретного суспільства. Сучасний розвиток медіасредини суспільства характеризується технологічною експансією – одночасним «включенням» в повсякденний побут багатоканального телебачення і мультимедійного контенту на базі Інтернет [5, с. 24].

Медіакомпетентність – це вид професійної компетентності, що забезпечує ефективну взаємодію з медіа, що полягає в отриманні, критичному осмисленні, перетворенні, зберіганні та розповсюдженні в медіасередовищі необхідної для управління інформації. Багато дослідників вважає що, медіакомпетентність: 1) дає можливість створення нематеріального продукту, тобто сприяє ефективному управлінню, що покращує результативність роботи; 2) містить творчу складову, а значить, варіативна; 3) функціонує в процесі цільової діяльності в медіасередовищі; 4) має широкі можливості для застосування; 5) мультидисциплінарна за своєю природою; 6) забезпечує формування додаткових професійних знань, умінь і навичок; 7) ґрунтується на володінні технічними засобами інформації та комунікації; 8) спирається на комунікативні здібності особистості; 9) передбачає оволодіння навичками

оперативної роботи з інформацією; 10) може бути сформована в індивідуальній діяльності; 11) вимагає безперервного самовдосконалення [2, с. 158].

У вітчизняному освітньому просторі медіакомпетентність особистості визначається як «сукупність її мотивів, знань, умінь, здібностей, що сприяють вибору, використанню, критичного аналізу, оцінці, створенню та передачі медіатекстів в різних видах, формах і жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа в соціумі» [3, с. 263].

Розглянемо розуміння «медіакомпетентності студентів», яке можна визначити, як здатність особистості здійснювати культуросообразність видів діяльності на матеріалі засобів масової комунікації (пошук, відбір, використання, критичний аналіз, оцінку інформації, створення і передачу медіатекстів). А також вести професійно-культурний діалог та вирішувати професійні завдання в умовах інформаційного суспільства: інтегрувати медіаосвіту та використовувати медіаосвітні технології в професійній діяльності; володіти досвідом з реалізації соціально-значущих медійних проєктів; володіти навичками організації медіаосвітнього простору.

Аналіз наукових досліджень, присвячених класифікації показників медіакомпетентності особистості показав, що на даний момент розроблено та описано системи показників оцінки сформованості різних цілей медіаосвіти, в тому числі професійної медіакомпетентності майбутніх фахівців. Вищевказані підходи дозволяють уявити формування медіакомпетентності студентів в процесі навчання в університеті, як цілеспрямований і цілісний процес, в якому у єдності та взаємодії поєднуються формування його окремих компонентів: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний [4, с. 172].

Далі розглянемо основні етапи формування медіакомпетентності студентів у процесі навчання в університеті. Першим етапом є мотиваційно-діагностичний: діагностика, спрямована на виявлення рівня сформованості медіакомпетентності студентів. Бесіда, що включає: аналіз отриманих результатів, постановку цілей і завдань, спрямованих на формування медіакомпетентності майбутнього фахівця, попереднє ознайомлення з тим, що

підлягає освоєнню в рамках медіаосвітньої діяльності, визначення мотиву обраної діяльності.

Другим етапом є аналітико-синтетичний – засвоєння теорії медіаосвіти, механізмів функціонування медіа; знайомство з методикою аналізу медіатексту, методиками організації медіаосвітніх технологій, технологіями розробки медіаосвітніх продуктів, тобто свідоме, але невміле виконання дій стосовно до медіа.

Третім етапом виступає операційно-діяльнісний – застосування отриманих знань в області медіаосвіти на практиці: організація виробничого процесу з використанням медіаосвітніх технологій; участь в груповій проектній медіаосвітній діяльності; розробка, реалізація й апробація медіаосвітнього проекту / продукту.

Четвертий етап це оціночно-рефлексивний – виконання контрольних завдань, тестів, рішення професійних завдань, з використанням медіаосвітніх технологій, пошук відповідей на проблемні питання, ведення web-портфоліо, аналіз власної діяльності, аналіз результатів діяльності один одного.

Останнім п'ятим етапом є професійно-ситуативний – активний пошук можливостей тиражування, отриманого медіаосвітнього досвіду. Взаємодія з суб'єктами виробничого процесу, різноманітними установами з передачі, обміну та освоєння нового медіаосвітнього досвіду, реалізації соціально-значущих медіаосвітніх проектів з ініціативи інших організацій.

Отже, підсумовуючи все зазначене вище, можна зробити наступні висновки про те, що актуальність проблеми формування медіакомпетентності у студентів в процесі навчання обґрунтовується важливістю підвищення ефективності діяльності сучасного фахівця; проблемою зростання рівня професійної освіти майбутніх фахівців, здатних доцільно й ефективно здійснювати медіадеятельность у своїй майбутній професійній діяльності; потребою розробки теоретичних основ формування медіакомпетентності у майбутніх фахівців; важливістю створення заданого технологічного апарату для успішного формування медіакомпетентності у студентів під час навчання в

університеті. Медіакомпетентність фахівця являє собою вид професійної компетентності, що забезпечує ефективну медіадеяльність, яка полягає в пошуку, отриманні, споживанні, творчого перероблення, передачі, зберіганні, а також виробництві та розповсюдженні інформації в медіасередовищі за допомогою медіазасобів.

В якості перспективних напрямків подальших досліджень можна виділити такі, як: закономірності процесу формування медіакомпетентності у майбутніх фахівців у процесі навчання; питання створення більш ефективних технологій, засобів і методів здійснення медіадеяльності та навчання їй, вдосконалення діагностичного апарату по оцінці рівня сформованості медіакомпетентності та інші.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.
2. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навчальний посібник. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
3. Найдьонова Л. А., Баришпольц О. Т. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід. Київ : Міленіум, 2010. 440 с.
4. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології в підготовці вчителів: навчальний посібник. Харків : Видавництво ХНПУ, 2018. 457 с.
5. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність : підручник для вчителя. Київ : Центр вільної преси. Академія української преси, 2014. 319 с.

Відомості про авторів

Стрельцова Валерія Віталіївна – магістрантка 1-го року навчання Навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка; +380953405581; interliycin@ukr.net; сертифікат: ТАК; про конференцію дізналася від наукового керівника; потребує отримувати запрошення від оргкомітету про наступні наукові конференції на свою електронну адресу.

Коваленко Олександр Вікторович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка; +380684352710; olexkovalenko@ukr.net; сертифікат: НІ; інформація наукового відділу ЗВО; потребує отримувати запрошення від оргкомітету про наступні наукові конференції на свою електронну адресу.